

Liikunta mukaan

HYVINVOINTIKERTOMUKSIIN

Mikä?

LIIKKUVA KUNTALAINEN TUKEE KUNNAN ELINVOIMAA

Kunnan liikuntatoiminnalla pyritään vaikuttamaan laajasti kuntalaisten hyvinvointiin. Kunnissa liikunnan avulla on pyritty vaikuttamaan mm. kuntalaisten terveyden ja terveellisten elintapojen edistämiseen, päihteiden käytön ja työkyvyttömyyden vähentämiseen, syrjäytymiseen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseen sekä maahanmuuttajien kotouttamiseen.

Kunnan järjestämästä liikuntatoiminnasta tulisi tehdä mahdollisimman helposti saavutettavaa ja useammalle kohderyhmälle sopivaa.

Miten?

HYVINVOINTIKERTOMUKSELLA LIIKUNTA MUKAAN KUNNAN STRATEGIAAN

Hyvinvointikertomus on lakisääteinen asiakirja, joka valmistellaan kunnassa tai alueellisesti hyvinvointipolitiikan suunnittelun, arvioinnin ja raportoinnin työvälineeksi.

Hyvinvointikertomus toimii hyvinvointijohtamisen työvälineenä ja strategiatyön sekä vuotuisen kuntasuunnittelun ja seurannan välineenä. Kertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua.

Kunnissa on tärkeää tunnistaa niitä väestöryhmiä, jotka hyötyvät liikuntaneuvonnasta ja elintapamuutoksista eniten. Toiminta on suunniteltava kohderyhmälähtöisesti: sama keino ei sovi kaikille.

Perherakenne, ikä, sukupuoli ja sosioekonominen asema vaikuttavat ihmisten kykyihin ja mahdollisuuksiin osallistua liikuntatoimintaan ja muuttaa liikuntakäyttäytymistään. Ympäristöjen tulisi olla liikkumiseen kannustavia, liikkumista tulisi edistää koko elämänkaarella, toimintaa suunnitella yhdessä kansalaisten kanssa ja yhteistyötä tehdä laajasti ja yli hallinnonrajojen.

Miksi?

LIIKUNTA EI VIELÄ NÄY HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ

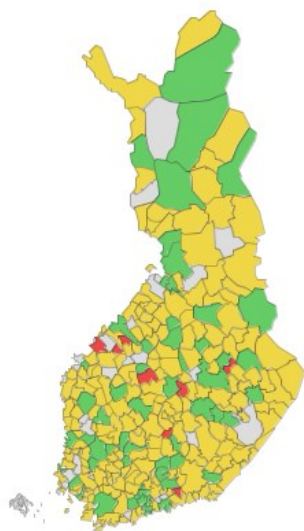
Kunnissa ei ole tällä hetkellä järjestelmää, jolla kunnan eri toimialoilla seurattaisiin tehtyjen päätösten vaikutusta kuntalaisten terveyteen ja hyvinvointiin. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, mukaan lukien liikunnan edistäminen, osana kunnan strategista suunnittelua toteutuu eri tavoin kunnissa. Erityisesti suuret ja pienet kunnan eroavat liikunnan edistämisessä toisistaan.

Kunnan hyvinvointipolitiikkaa määrittävissä laajoissa hyvinvointikertomuksissa kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden kuvausten yleisyys oli pysynyt käytännössä ennallaan vuoteen 2014 (46 %) verrattuna.

Myöskään liikuntasuunnitelmat tai kehittämisohjelmat eivät olleet yleistyneet verrattuna kahden vuoden takaiseen tilanteeseen. Vuonna 2016 joka toisessa kunnassa (49 %) oli tehty liikuntasuunnitelma tai kehittämisohjelma.

Kunnan perusliikuntapaikat tulisi olla maksuttomia tai vain pientä nimellistä maksua periviä erityisesti lasten ja nuorten liikunnassa.

Liikunta 2016

- Hyvä tulos (75-100)
- Parannettavaa (25-74)
- Huono tulos (0-24)
- Tieto puuttuu

Liikunta kunnan toiminnassa kunnittain
<https://www.teaviisari.fi/teaviisari/fi/kartta?view=LII&category=KUNTA&y=2016>

LISÄTIETOJA

Esimerkkejä kuntien hyvinvointikertomuksista:
www.thl.fi/hyvinvointikertomus/liikunta
www.hyvinvointikertomus.fi

Hakamäki ym (2016)
Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA 2016
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016092924505>

Helakorpi ym (2016)
Liikunnan edistämisen strateginen johtaminen : Kunta-, alue- ja väestötaso
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-654-4>

KIITOS

Sari Virta Opetus- ja kulttuuriministeriö
Johanna Kujala Opetushallitus
Paula Kallionpää Kauhajoen kaupunki
Markus Laitinen Kangasniemen kunta

ESIMERKKEJÄ KUNTIEN TAVOITTEISTA JA TOIMISTA

Liikunnan integroiminen kunnan strategiatyöskentelyyn Kokkolassa:

- Kaupungin eräs painopiste on Hyvinvointijärjestelmän vakiinnuttaminen, jossa tavoitteena Hyvinvoinnin edistäminen liitetään osaksi kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua, toteutusta ja arviointia ja kytketään talousarvion laadintaan; Ennakoivien vaikutusten arvioinnin (EVA) käytön vakiinnuttaminen.
- Toimiala: Liikunta, jonka eräänä toimenpiteenä: Hyvinvointikertomuksen tavoitteet huomioidaan lautakunnan talousarviotyössä ja liikuntapalvelujen kehittämisessä; Seurataan ja tuotetaan tietoa liikunnan vaikuttavuudesta ja kuntalaisten aktiivisuudesta; EVA-arviointi otetaan käyttöön lautakunnan alaisten palvelujen suunnittelussa; Osallistutaan aktiivisesti muiden lautakuntien ja vastuualueiden arviointityöhön, jotta liikunnan sekä ulkoilun edellytykset tulee riittävästi huomioitua.
- Valmistelu- ja käyttöönotto vastuu on vastuualueen johtajalla ja päätöksenteko- ja resursointivastuu lautakunnalla.

Tavoitteissa ja toimenpiteissä voidaan huomioida vähän liikkuvia ryhmiä, jotka saattavat muutenkin olla hyvinvoinnin ja terveyden suhteen eriarvoisessa asemassa. Esimerkiksi:

- Toimeentulotuen piirissä olevien lapsiperheiden talviliikuntamahdollisuuksien parantaminen; talviliikuntavälineiden lainaus (Jämsä)
- Koordinoidut ennaltaehkäisevät palvelut ja niiden eräänä toimenpiteenä suunnatut liikunta- ja kulttuuripalvelut (Kitee)
- Edistetään terveysliikuntaa ja terveyserojen kaventumista: liikuntapaikat ja -palvelut ovat kuntalaisten käytettävissä ja toimintaa kohdennetaan mm. työttömiin (Oulu)

IDEOITA HYVINVOINTIKERTOMUKSIIN

- Kuopiossa monialainen liikuntaneuvonta-työ liitetään hyvinvointikertomukseen.
<https://www.kuopio.fi/web/liikunta-ja-ulkoilu/tyoikaisten-liikunta>
- Kauhajoella kuntalaisten kuuleminen on tärkeää ja huomioidaan avoimessa liikuntaforumissa esiin tulleita asioita.
<http://www.kauhajoki.fi/fi/palvelut/liikunta/liikuntapalvelut.link>
- Helsingissä kokemustieto on mukana nuorten hyvinvointikertomuksessa
<http://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/kokemustieto/elama-ja-terveys/liikunta-mulle-henkireika>
- Yhdenvertaisen liikkumismahdollisuuden esitykset
<http://minedu.fi/OPM/Julkaisut/2016/harrastaminen.html?lang=fi>
- Kunnan päätöksellä kaikki koulut liittyvät Liikkuva koulu -toimintaan.
<http://www.liikkuvakoulu.fi/>

TIETOA HYVINVOINTIKERTOMUKSIIN

- TEA-viisarista kunnittaista tietoa esimerkiksi liikunnan edistämiseen sitoutumisesta ja seurannasta <https://www.teaviisari.fi/teaviisari/fi/tiedonkeruu/57>
- Terveystemme.fi -sivulta väestöryhmittäin oman alueen liikunnan harrastaneisuus, esim. <http://bit.ly/2eMLtUj>

YHTEYSTIEDOT

Tapani Kauppinen Nella Savolainen
Kehittämispäällikkö Erityisasiantuntija
etunimi.sukunimi@thl.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL
www.thl.fi • twitter.com/THLorg • facebook.com/thl.fi